

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Nr 2-3

Listopad-Grudzień

1949 r.

CZYTAJMY KSIĄŻKI STALINA I O STALINIE

W dniu 21 grudnia bieżącego roku przypada 70-lecie urodzin Generalissimusa Józefa Stalina Wielkiego Wodza Armii Czerwonej, tej armii, która zwyciężyła Hitlera i wyzwoliła kraj nasz spod okupacji. Słowa jego, wypowiedziane w 1943 roku o wskrzeszeniu Polski wolnej, silnej i niepodległej, Polski, opartej o Bałtyk, Odrę i Nysę jednoczyły żołnierzy radzieckich i polskich w walce o wolność.

Stalin jest nie tylko wodzem, nie tylko rewolucjonistą-praktykiem lecz także teoretykiem. Nauka Stalina wzbogacająca marksizm-leninizm, wskazuje ludzkości niezawodne drogi pracy i walki w tworzeniu nowego życia.

Poznanie tej nauki jest potrzebne każdemu, kto pragnie wziąć udział w budowaniu Polski sprawiedliwości społecznej. Dlatego też obowiązkiem pracowników wszystkich bibliotek będzie, szczególnie w miesiącu jubileuszowym, ułatwić swym czytelnikom zapoznanie się z dziełami Generalissimusa Stalina oraz zachęcić jak najszersze masy czytelników do ich przeczytania.

Od inicjatywy i pomysłowości każdego bibliotekarza zależeć będzie wybranie odpowiedniej do tego formy propagandowej.

O życiu i działalności Józefa Stalina mamy w języku polskim wydawnictwa:

Józef Stalin. Krótki życiorys. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 236.

Krótką biografią. W-wa 1949 „Prasa Wojskowa“ s. 214.

M a r e k F. *Stalin. Człowiek i dzieło* (w 70-tą rocznicę urodzin). W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 56.

W o r o b j e w W. F. *Stalin jako organizator zwycięstw na frontach wojny domowej*. W-wa 1949 „Prasa Wojskowa“ s. 56.

Spśród wymienionych życiorysów polecamy przeczytanie przede wszystkim „Krótkiego życiorysu“ wydanego przez „Książkę i Wiedzę“, który podaje najbardziej wyczerpujące wiadomości.

Rozpoczynając czytanie dzieł Stalina radzimy sięgnąć najpierw do dzieła, które zawiera zbiór jego prac napisanych w latach 1924—1939 w układzie chronologicznym i jest klasycznym wykładem marksizmu-leninizmu:

S t a l i n J. *Zagadnienia leninizmu*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 564.

Dla czytelnika mało wyrobionego lepiej będzie dać do przeczytania poszczególne prace zawarte w wyżej wymienionym zbiorze. Wymieniamy tutaj 5 prac, z których jako najbardziej popularny, nadzwyczaj jasno i przejrzysto napisany podręcznik marksizmu-leninizmu polecać należy:

S t a l i n J. *O podstawach leninizmu*. Wykłady wygłoszone na Uniwersytecie im. Swierdłowa w 1924 r. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 177.

Praca ta została uzupełniona w 1926 roku szeregiem nowych rozdziałów, poświęconych krytyce kontrrewolucyjnych teorii Trockiego, Zinowiewa i innych:

S t a l i n J. *O podstawach leninizmu. Przyczynek do zagadnień leninizmu*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 291.

Należy zwrócić uwagę czytelników na pracę również nadzwyczaj dostępną i zwięźle napisaną, która jest genialnym wykładem materializmu dialektycznego i historycznego:

S t a l i n J. *O materializmie dialektycznym i historycznym*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 43.

Pożądane jest uzupełnienie wiadomości z ostatnio podanych książek przez świetną charakterystykę przewrotu rewolucyjnego

go, który tak decydująco zaważył na kierunku rozwoju społeczeństw całego świata oraz zapoznanie się z zagadnieniami ustroju konstytucyjnego Związku Radzieckiego, będącego wyrazem utrwalenia wywalzonego porządku społecznego:

Stalin J. *Międzynarodowy charakter Rewolucji Październikowej*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 22.

Stalin J. *O projekcie Konstytucji ZSRR*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 48.

Wywalczony w ciężkich zmaganiach ustrój radziecki został mężnie i ofiarnie obroniony przed zakusami hitleryzmu. Podajemy pracę Stalina o wojnie w obronie Ojczyzny Radzieckiej, która to praca rzecz prosta nie wchodzi już do wydania zbiorowego jego prac:

Stalin J. *O wielkiej wojnie narodowej Związku Radzieckiego*. W-wa 1949 „Prasa Wojskowa“ s. 211.

Zbiorem najważniejszych artykułów i wypowiedzi Stalina w kwestii narodowościowej, z zamieszczeniem uchwały WKP(b) odnośnie tych kwestii jest wydawnictwo:

Stalin J. *Marksizm a kwestia narodowo-kolonialna*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 396.

Dla czytelnika polskiego szczególnie potrzebne będzie zapoznanie się z pracą:

Stalin J. *Wybór dokumentów w sprawie polskiej*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 27.

Działaczom młodzieżowym oraz wychowawcom należy zwrócić uwagę na książkę:

Stalin J. *Do młodzieży*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 47.

Czytelnikowi z pewnym przygotowaniem, któryby chciał się zapoznać bardziej szczegółowo ze wszystkimi dziełami Stalina, należy polecić zbiorowe wydanie jego dzieł. Ukazały się dopiero 2 tomy, zawierające prace w t. I z okresu lat 1901—1907 oraz t. II z lat 1907—1913:

Stalin J. *Dzieła zbiorowe*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“, t. I s. 436, t. II s. 434.

Pod redakcją i przy wybitnym udziale Stalina zostało opracowane epokowe dzieło dotyczące historii partii. Analiza historyczna działalności partii bolszewickiej wyjaśnia znakomicie w jaki sposób praktyczna działalność i rewolucyjne doświadczenia potwierdziły teorię marksistowsko-leninowską. Historia trzech rewolucji: 1905 roku, lutowej 1917 roku i Wielkiej Rewolucji Październikowej wnosi bogate doświadczenie do walk międzynarodowego ruchu robotniczego i kształtowania się społeczeństw.

Historia Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików). Krótki kurs. Wyd. IV W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 415.

Pomocniczym materiałem, służącym do zrozumienia historii WKP(b) jest seria małych broszur pod tytułem „*Mała Biblioteczka Marksizmu-Leninizmu*“, której wydawanie rozpoczęła Spółdz. Wydawnicza „Książka i Wiedza“ w 1949 roku. Seria zawiera dotychczas 20 zeszytów i stanowi niezbędny materiał dla uczestników kół samokształceniowych.

W grudniu b. r. ukazała się powieść:

T o ł s t o j A. *Chleb* (Obrona Carycyna). W-wa 1949 „Prasa Wojskowa“ s. 312 ilustr.

Treścią jej jest jeden z najbardziej bohaterskich okresów życia Wielkiego Wodza narodu radzieckiego. Książka dzięki swej beletrystycznej formie wiąże czytelnika z osobą Józefa Stalina i może stanowić, dla mało wyrobionych czytelników, zachętę do przeczytania życiorysu.

Ukazały się również fragmenty tej książki p. t.:

T o ł s t o j A. *Obrona Carycyna* (Chleb — fragmenty). W-wa 1949 „Prasa Wojskowa“ s. 98.

Prócz podanych powyżej prac sygnalizujemy pojawienie się materiałów repertuarowych:

O Stalinie. Pieśni, wiersze, inscenizacje, dokumenty i wspomnienia. W-wa 1949 „Prasa Wojskowa“ s. 176.

Pieśni radzieckie o Stalinie. W-wa 1949 „Prasa Wojskowa“ s. 80.

Józef Stalin — materiały do obchodu siedemdziesiątej rocznicy urodzin. W-wa 1949 „Nasza Księgarnia“ s. 47.

Ukazała się również bogato ilustrowana, napisana wierszem książeczka dla najmłodszych dzieci:

K r z e m i e n i e c k a L. O wielkim Stalinie. W-wa 1949 „Nasza Księgarnia“ s. 32 ilustr.

Spółdz. Wydawnicza „Czytelnik“ wydała w grudniu b. r. piękny album (100 fotografii), dający obraz życia i działalności Józefa Stalina oraz szereg wydawnictw pieśni i wierszy o nim. „Książka i Wiedza“ wydała album 15 fotografii; „Prasa Wojskowa“ — pocztówki oraz plakaciki; „Nasza Księgarnia“ 14 ilustracji w dużym formacie przeznaczonych dla szkół.

Ponadto „Książka i Wiedza“ wydała specjalny Katalog poświęcony 70-letniej rocznicy urodzin J. Stalina, gdzie podane zostały wraz z krótkim omówieniem wszystkie dzieła Stalina i o Stalinie, wydane w języku polskim.

ZJEDNOCZENIE RUCHU ROBOTNICZEGO

15 GRUDZIEŃ

1948-1949 R.

Zbliża się rocznica Kongresu, na którym dwie partie robotnicze, Polska Partia Robotnicza i Polska Partia Socjalistyczna połączyły się w jedną partię — Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą. Kongres wskazał drogę do budowy państwa socjalistycznego.

MATERIAŁY KONGRESOWE

Najważniejsze referaty wygłoszone na Kongresie ukazały się w następujących wydawnictwach:

Bierut B., Cyrankiewicz J. Podstawy ideologiczne PZPR. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 142.

Minc H. Osiągnięcia i plany gospodarcze. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 117.

Zambrowski R., Świątkowski H. O statucie i zadaniach PZPR. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 94.

Dwa pierwsze referaty wiele miejsca poświęcają błędom reformizmu w ruchu robotniczym, wyjaśniają czym jest ustroj demokracji ludowej, jaką rolę odegrał Związek Radziecki w zdobyciu naszej niepodległości oraz dlaczego powinniśmy korzystać z jego doświadczeń. Broszura „Osiągnięcia i plany gospodarcze“ zaznajamia z osiągnięciami gospodarczymi Polski Ludowej w okresie ubiegłych czterech lat oraz z planami na przyszłość biorąc za podstawę plan sześcioletni. W broszurze „O statucie i zadaniach PZPR“ znajdziemy wskazania, jaka powinna być partia, by wielkie zamierzenia polityczne, społeczne i gospodarcze mogły być wykonane.

ŻYCIE I WALKA ROBOTNIKA W USTROJU KAPITALISTYCZNYM

Życie robotnika w ustroju kapitalistycznym malują nam następujące powieści:

A b r a h a m s P. *Murzyn w kopalni złota*. W-wa 1948 „Prasa Wojskowa“ s. 213.

C r o n i n A. J. *Gwiazdy patrzą na nas*. Przeł. J. Szprecht W-wa 1948 Wydawn. J. Przeworski t. 1. s. 281, t. 2. s. 294.

K o s z y k o w s k i J. *Dziecko ulicy*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 155.

P u j m a n o w a M. *Ludzie na rozstajach*. Autoryz. przekład A. Sieczkowskiego. W-wa 1948 „Czytelnik“ s. 479. Klub Dobrej Książki.

Walkę robotnika w ustroju kapitalistycznym przedstawiają.

G o r k i j M. *Matka*. Przeł. G. Roklewska. W-wa 1948 KUK t. 1. s. 182, t. 2. s. 205.

M a j e r o w a M. *Ballada Górnicza*. W-wa 1949 Państw. Instytut Wydawn. s. 143.

M a j e r o w a M. *Syrena*. W-wa 1949 Państw. Instytut Wydawn. s. 445.

M ś c i ś ł a w s k i S. *Szpak ptak wiosenny*. Przeł. G. Roklewska. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 427.

Olbracht I. *Anna proletariuszka*, powieść o roku 1920. Przeł. H. Gruszczyńska-Dubowa. Wyd. 2. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 293. Tygodniowa Biblioteka Obiegowa.

R o u m a i n J. *Źródło*. W-wa 1949 Państw. Instytut Wydawn. s. 171.

W a s i l e w s k a W. *Oblicze dnia*. W-wa 1949. „Książka i Wiedza“ s. 210.

ROBOTNIK W POLSCE LUDOWEJ

W i l c z e k J. *Nr 16 produkuje*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 278.

P y t l a k o w s k i J. *Fundamenty*. W-wa 1948 „Prasa Wojskowa“ s. 457. (Również wydanie skrócone: W-wa 1948 „Prasa Wojskowa“ s. 110. Biblioteka Żołnierza).

Obie te książki opowiadają o życiu powojennym w kraju, o ludziach, którzy odbudowują Polskę Ludową bezpośrednio po wyzwoleniu. Wbrew wrogom, wśród trudności i przeciwności powstaje nowe życie.

ODBUDOWA

W nowej Polsce powstał nowy stosunek do pracy. Robotnik wie, że nie pracuje dla zysku garstki kapitalistów, ale dla swojej przyszłości i przyszłości całego narodu, dąży więc do zwiększenia wydajności pracy poprzez doskonalenie jej sposobów. Z tych dążeń wyrasta współzawodnictwo i socjalistyczny stosunek do pracy. Jakimi drogami uzyskiwali przodownicy lepsze wyniki pracy, dowiemy się od nich samych z broszur „Biblioteki przodowników pracy“.

A p r y a s F. *Moje życie i praca*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 36. Biblioteka Przodowników Pracy. Nr 8.

G a r b a c z H. *Ponad dwa miliardy oszczędności*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 52. Biblioteka Przodowników Pracy Nr 9.

G r z m i t r z y k o w s k i W. *Za przykładem Matrosowa*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 38. Biblioteka Przodowników Pracy. Nr 6.

K u d e r s k i S z. *Czerwona Trzebinia*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 49. Biblioteka Przodowników Pracy. Nr 7.

Ł y k o w s k i M. *Ja tylko usprawiałem*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s.52. Biblioteka Przodowników Pracy. Nr 5.

M i c h a ł e k C. *Było to całkiem proste*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 40. Biblioteka Przodowników Pracy. Nr 3.

Ś c i b o r - R y l s k i A. *Oraczewski i jego brygada*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 46. Biblioteka Przodowników Pracy. Nr 10.

T r z c i ń s k i P. *Trójki tynkarskie*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 43. Biblioteka Przodowników Pracy. Nr 4.

Z i e l i ń s k i C. *Jak wykonałem 721% normy*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 52. Biblioteka Przodowników Pracy. Nr 2.

22. VII. 1944 — 22. VII. 1949. *Pięć lat Polski Ludowej*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 309.

Pięknie wydana, bogato ilustrowana książka daje obraz osiągnięć w okresie pięćdziesięciu lat.

Trasa W-Z. W-wa 1949 Wydawn. Naczelna Rada Odbudowy m. st. Warszawy s. 32, ilustracji 98. Biblioteczka Odczytowa Społecznego Funduszu Odbudowy Stolicy. Nr 5.

Książka ta pokazuje wyniki pracy przy odbudowie Warszawy.

Z. Żołątkowska.

CHINY WKRAČZAJĄ NA NOWĄ DROGĘ

„Proklamujemy utworzenie Ludowej Republiki Chin. Naród nasz będzie od tej chwili członkiem wielkiej rodziny miłujących pokój i wolność narodów świata“. Tymi słowami oznajmił Mao-Tse-Tung powstanie nowego państwa ludowego. Po 28-letniej walce o zmianę ustroju lud chiński zwyciężył. Do obozu demokracji wszedł nowy, potężny sojusznik. Stąd konieczność żywszego zainteresowania polskiego czytelnika książką zapoznającą go z Chinami.

Podajemy książki dotyczące Chin:

B u c k P. *Ziemia błogosławiona*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 311.

Bohaterem powieści jest biedny chłop chiński Wang-Lung, który stale cierpiąc nędzę, przymiera głodem w okresie posuchy. Nieoczekiwane znalezienie pieniędzy, podczas napadu w okresie głodu na dom bogacza, daje mu możliwość nabycia ziemi. Posiadanie wpływa na niego ujemnie i zapominając o tym, kim był dawniej, staje się na równi z tymi, którzy go dawniej wyzyskiwali, wyzyskiwaczem. Powieść interesująca, naświetla stosunki feodalne w Chinach.

B u c k P. *Spowiedź Chinki*. W-wa 1949 Wielkopolska Księgarnia Wydawnicza s. 184.

Książka napisana w formie pamiętnika młodej Chinki, daje obraz życia rodzinnego w domu bogacza, gdzie przestrzegane są wszystkie zwyczaje i przesady zgodne z tradycją, nieograniczona i okrutna władza rodziców nad dziećmi i niewiarygodne poniżenie kobiety. Młoda chinka, bohaterka książki zmienia się pod wpływem męża lekarza, który podczas studiów na Zachodzie wyżył się przesądów. Piękna książka, napisana przez amerykańską autorkę, jest wyraźnie tendencyjna. Pokazując zacofane Chiny, autorka podkreśla, że tylko wpływ Ameryki i Anglii może kraj ten obudzić do życia i podnieść kulturalnie. Jest to stary argument kolonizatorów, którzy pozbawiając kraje wolności, tłumaczą to względami humanitaryzmu (miłości do człowieka).

D a ń k o E. *Chińska tajemnica*. W-wa 1949 „Czytelnik“ s. 207.

Głównym wątkiem powieści są próby władców europejskich zaprowadzenia u siebie w kraju produkcji porcelany. Starają się oni odkryć tajemnicę wyrobu chińskiej porcelany, sławnej na cały świat. W pierwszych rozdziałach książki autor przedstawia nam miasto chińskie Kin-Te-Czen, w którym 200 lat temu znajdowały się największe na świecie fabryki porcelany, źródło niesłychanych bogactw dla jednych, a wyzysku i nędzy dla drugich. Dalsze rozdziały nie mówią już o Chinach lecz o Europie, która zna tajemnicę wyrobu porcelany i stale wyrób ten udoskonala. Kreśląc rozwój produkcji porcelany w różnych krajach, autor

przedstawia formy wyzysku robotników, uczonych i artystów w monarchiach absolutnych XVIII wieku, Rosji carskiej, wreszcie na tle rosyjskiej fabryki porcelany daje nam obraz rewolucji w 1917 r. Ostatni rozdział zapoznaje z nowoczesnym sposobem wyrobu porcelany. Książka ciekawa, pouczająca i łatwa, nadaje się zarówno dla dorosłych, jak i dla młodzieży.

K i s c h E. *Chiny bez maski*. W-wa 1948 „Prasa Wojskowa“ s. 206.

Jest to zbiór reportarzy przedstawiający Chiny pod rządami Czang-Kai-Szeka, Chiny morderczego wyzysku kulisa, kobiet i dzieci przez kapitalistów chińskich i zagranicznych. Z drugiej strony widzimy budzące się do życia młode Chiny i walkę chińskiej klasy robotniczej. Kisch opisuje Chiny na podstawie obserwacji 1932 roku, dając obraz stosunków dziś już w większej części Chin nieaktualnych. Posłowie Stanisława Brodzkiego uzupełnia książkę i zapoznaje nas pokrótce z historią Chin do roku 1948. Książka interesująca, lecz niezbyt łatwa.

S m e d l e y A. *Pieśń walki*. W-wa 1948 „Książka“ s. 335.

W trzydziestu bardzo ciekawych opowiadaniach autorka opisuje postępowe proletariackie Chiny w walce klasowej z obszarnikami i kapitalistami chińskimi i obcymi. W sposób bardzo prosty, a przy tym porywający, zapoznaje nas z tym, co się dzieje w Chinach, w jakich warunkach toczy się walka, jak wygląda chiński świat i co w nim chce zmienić chiński rewolucjonista. Książka łatwa i pouczająca.

E p s t e i n I. *Rewolucja w Chinach trwa*. W-wa 1949 Państwowy Instytut Wydawniczy s. 325.

Książka została napisana przez Amerykanina, który około 30 lat przebywał w Chinach. Zapoznaje nas dość obszernie z historią Chin, tak mało znaną czytelnikowi polskiemu. Przedstawia walki wyzwolenicze w Chinach, które początkowo miały ogólnonarodowy charakter, a po pierwszej wojnie światowej i rewolucji październikowej wyraźnie klasowy. Wiele miejsca poświęcone jest wyjaśnieniu różnych metod anglosaskich, mających na celu skolonizowanie Chin. Książka opisuje również życie na terenach wyzwolonych, bohaterstwo chińskiej Armii Lu-

dowej i ofiarność jej dowódców. Książka pouczająca, niezbyt łatwa, wymaga bardziej wyrobionego czytelnika.

D r a g a *A. Lud chiński walczy.* W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 71.

Broszurka przedstawia pokrótce dzieje wieloletnich walk narodu chińskiego o prawo do życia. Opisuje też życie na terenach wyzwolonych. Temat ten sam, co w książce Epsteina tylko potraktowany w sposób zwięzły i łatwy.

M a o - T s e - t u n g. *Wojna Chin przeciwko Japonii.* Z zagadnień wojny partyzanckiej. W-wa 1949 „Prasa Wojskowa“ s. 106.

S t o l a r e k *Z. Chińska ojczyzna* (poezje). W-wa 1949 „Prasa Wojskowa“ s. 18. Biblioteka Poetycka Domu Wojska Polskiego.

J. Słomczewska-Kornecka

OD CZEGO ZACZAĆ SAMOKSZTAŁCENIE

Zastanówmy się, jakim warunkom powinno odpowiadać i jakimi drogami powinno postępować samokształcenie bibliotekarza - oświatowca? Podstawową jego zasadą powinna być dwutorowość, polegająca na jak najściślejszym połączeniu zajęć praktycznych z kształceniem teoretycznym i dwukierunkowość, obejmująca obok kształcenia ściśle zawodowego samokształcenie ogólne. Zasada dwutorowości samokształcenia bibliotekarza polega na tym, że powinien on swoje zajęcia praktyczne uzupełniać i pogłębiać wiadomościami teoretycznymi i na odwrót — wiadomości teoretyczne łączyć z zajęciami praktycznymi, szukać dla nich odpowiedników, często wyjaśnień i potwierdzeń w życiu, przepajać własnymi myślami i ze zdobytych doświadczeń wyprowadzać praktyczne wnioski. Potrzebę dwukierunkowości czy raczej wielokierunkowości samokształcenia narzuca społeczny charakter służby bibliotekarza, jego

funkcja informatora i przewodnika w świecie książki, jaką musi pełnić w stosunku do czytelnika .

Czy wobec tak pojętych założeń, potrzeb i obowiązków zawodowych możemy określić granice w czasie i temacie samokształceniu bibliotekarza? — Nie. Samokształcenie musi być udziałem całego życia i musi mieć szeroki zakres treści. Czy wszystkie umiejętności potrzebne do tego, aby być dobrym bibliotekarzem, dadzą się opanować w drodze samokształcenia? — Tak. Więcej nawet. Są umiejętności, które bibliotekarz może i musi wyrobić w sobie sam, których nie nauczy żadna szkoła, żaden podręcznik. Do takich należy przede wszystkim umiejętność obcowania z czytelnikiem, umiejętność wytwarzania w bibliotece miłej, serdecznej atmosfery wzajemnego zaufania, miłości do książki i entuzjazmu dla nauki. Do takich umiejętności należy głęboka i dobra orientacja w „nieobeszłym królestwie“ książek — odczytanie, rzutkość myśli a jednocześnie wycucie potrzeb środowiska i poszczególnego człowieka.

Warsztatem pracy dla bibliotekarza jest biblioteka, a narzędziem pracy — książka. Musi więc bibliotekarz poznać zasady organizacji biblioteki a więc te wszystkie czynniki, które sprawiają, że biblioteka działa dobrze i wydajnie. Musi wiedzieć na czym polega jego praca i jakie obejmuje działy, a następnie musi poznać podstawowe jej narzędzie, to jest książki i umieć się z nimi obchodzić i nimi posługiwać.

Praca jego jest ważna i odpowiedzialna. **Z w ł a s z c z a n a o d c i n k u w a l k i z a n a l f a b e t y z m e m i p o w r o t n y m a n a l f a b e t y z m e m .** W tej walce wszystkie biblioteki oświatowe, a przede wszystkim biblioteki świetlicowe, gminne, punkty biblioteczne, biblioteki przy zakładach pracy i inne, stają się pierwszą linią frontu. Od tego, jak w tych najmniejszych ośrodkach bibliotecznych jest i będzie prowadzone czytelnictwo, zależy zwycięstwo nad analfabetyzmem w Polsce. Bibliotekarz więc musi umieć nie tylko podać książkę temu, kto o nią prosi, ale również zachęcić do czytania i tych, którzy dotychczas nie brali książki do ręki. I nie tylko zachęcić! Musi nauczyć ich umiejętnie czytać, musi ich zdobyć dla książki i wiedzy.

Od czego zacząć swoje samokształcenie? Otóż — jak już powiedzieliśmy — najważniejsze zadanie, jakie obecnie staje przed bibliotekarzem oświatowcem, jest budzenie i krzewienie czytelnictwa. Aby temu zadaniu sprostać, bibliotekarz musi sam „umieć czytać“.

Umieć czytać, to znaczy umieć korzystać z książki. Może się bowiem zdarzyć, że zabieramy się do czytania z wielkim zapalem, czytamy . . . i nic nie rozumiemy, aż w końcu ze złością odrzucamy książkę precz. Zdarza się i tak, że nawet gdy wszystko rozumiemy i książka nam się podoba, po pewnym czasie wszystko, co przeczytaliśmy, wylatuje nam z pamięci, jakbyśmy nic o tej sprawie nie czytali. Może być, że książka była nieodpowiednia, ale mogło być i tak, żeśmy się źle zabierali do czytania i wina była całkowicie po naszej stronie. Dlatego też warto się dowiedzieć, jak czytać, żeby to, co czytamy, mocno utrwaliło się w naszej głowie.

Trzeba więc przede wszystkim nauczyć się czytać biegle i ze zrozumieniem, zwracając baczną uwagę na znaki przestankowe, które ułatwiają rozumienie myśli autora. Warto też, zanim przystąpimy do czytania książki, zapoznać się z nią bliżej przez obejrzenie jej ze wszystkich stron, dokładne odczytanie wszystkiego, co się znajduje na okładce i karcie tytułowej, przeczytanie spisu rzeczy, przedmowy itp. Przystępując zaś do właściwego czytania, zaopatrmy się w ołówek i zeszyt, w którym zapiszemy jakieś ciekawe myśli czy zdania autora, trudne wyrazy, których wyjaśnienia poszukamy później w encyklopedii czy słowniku wyrazów obcych.

Samo czytanie nie wystarczy dla głębokiego przyswojenia myśli. Książkę przeczytaną, odłożoną na bok, chociażby była najbardziej przez nas przemyślana, prędko się zapomina. Dla utrwalenia przeczytanych myśli, dla bardziej gruntownego ich przyswojenia, należy je zapisać, zrobić notatki — streszczenia. Streszczenia te przypomną nam w każdej chwili, co w książce było najważniejsze i przydadzą się nam na pewno nieraz w dalszej pracy.

FORMY PRACY Z CZYTELNIKIEM

JAK SPORZĄDZIĆ KATALOG ALBUMOWY?

Omówiliśmy już w numerze pierwszym „Poradnika Bibliotekarza“ cel i sposób wykonania wystawy książek oraz planszy czytelniczej; obecnie podajemy wskazówki, jak sporządzać katalogi albumowe. Albumy ułatwiają czytelnikowi wybór książek oraz kierują jego uwagę na zagadnienia wysuwane przez bieżące życie. Nie są one niczym innym, jak tematycznym katalogiem, obejmującym książki wybrane. Katalog albumowy spełnia funkcję pomocniczą nie zastępując jednakże katalogu kartkowego, który obejmuje całość księgozbioru biblioteki. Albumy tak, jak i plansze czytelnicze, mogą być poświęcone twórczości jednego autora, na przykład: Orzeszkowej, Prusowi, Puszkiniowi i innym, albo jednemu zagadnieniu, na przykład: współzawodnictwu pracy, przodownikom pracy, życiorysom działaczy robotniczych, łatwym książkom itp.

Katalog albumowy składa się z części ilustrowanej i opisowej. Jako materiał ilustracyjny służyć mogą księgarskie okładki książek, okładki sporządzane według własnego projektu, ilustracje z czasopism oraz rysunki. Część opisowa składa się z nazwiska i imienia autora, tytułu książki, sygnatury i notatki informacyjnej wprowadzającej w treść dzieła. Dużą pomoc okazać tu może czasopismo „Przewodnik Literacki i Naukowy“, wydawane przez Centralny Ośrodek Oświaty Dorosłych TURiL (W-wa Al. Róż 7), które podaje zwięzłe i treściwe omówienie książek, z określeniem ich stopnia trudności.

Po ustaleniu tematu albumu, zebraniu materiału ilustracyjnego i opisowego, przystąpić należy do rozplanowania i ustalania treści każdej strony. Można każdą stronę albumu poświęcić jednej książce, można również szereg tytułów o pokrewnym temacie zgrupować razem.

Pamiętając, że zbytne nagromadzenie materiału rozprasza uwagę czytelnika, należy unikać przeładowania katalogu albumowego ilustracjami i zbyt dużą ilością tytułów książek.

Albumy można wykonać we własnym zakresie. Należy jedno lub wielobarwne arkusze kartonu pociąć na równe części

o wymiarach zależnych od potrzeb. Pocięte arkusze należy dziurkować dwukrotnie w pewnej odległości od siebie po jednej stronie arkusza uważając by wszędzie otwory były umieszczone w tym samym miejscu. W ten sposób, po przeciągnięciu kolorowego sznureczka lub tasiemki, można album związać w jedną całość zaopatrując go w okładkę. Na okładce piszemy nazwę tematu. Katalog albumowy należy umieścić w bibliotece, w miejscu łatwo dostępnym dla czytelnika. Jeśli mamy niewiele książek dotyczących jednego tematu i opisy ich wraz z ilustracjami zajmują tylko jeden lub kilka arkuszy kartonu, możemy związać wykonane kolejno tematy w jeden album obejmując go jedną okładką.

Irena Lewandowska.

DLACZEGO NALEŻY OPRACOWAĆ KSIĘGOZBIÓR BIBLIOTECZNY

Każdy bibliotekarz wykonuje w swej bibliotece dwie zasadnicze grupy prac: 1) opracowanie księgozbioru, 2) udostępnienie księgozbioru czytelnikom.

Aby dobrze udostępnić książki czytelnikom, bibliotekarz obowiązany jest umiejętnie informować ich o wszystkim co dotyczy książek, radzić przy wyborze, nauczyć samodzielnego korzystania z biblioteki i jej urządzeń oraz kierować czytelnictwem. Odpowiednie udostępnienie książek, dobra obsługa czytelników, wymaga należytego opracowania księgozbioru, jego wstępnego przygotowania do zadań, które biblioteka ma wypełnić.

Na czym polega opracowanie księgozbioru? Opracowanie księgozbioru — to jego inwentaryzacja, katalogowanie, klasyfikacja, przygotowanie potrzebnych kart kontroli wypożyczeń, racjonalne rozmieszczenie książek na półkach, ich pieczętowanie oraz numerowanie. Rozpatrzmy poszczególne czynności, zastanówmy się jaki jest cel każdej z nich, czy wszystkie są niezbędne w bibliotece i czy wysiłek i czas zużyty na ich wykonanie opłaci się nam z punktu widzenia potrzeb czytelników.

I n w e n t a r y z a c j a książek, czyli zapisywanie książek według rachunków księgarskich do księgi inwentarzowej, służy dla stwierdzenia majątku biblioteki, orientuje bibliotekarza w ilości posiadanych książek, pozwalając ustalić ilu czytelników można nimi obsłużyć. Ponadto inwentarz niezbędny jest przy rocznym sprawdzaniu księgozbioru czyli skontrum księgozbioru.

K a t a l o g o w a n i e książek umożliwia sporządzenie katalogów bibliotecznych, ułatwiających obsługę czytelników. Czytelnik musi mieć do dyspozycji przejrzyste ułożone i łatwo dostępne katalogi: **a l f a b e t y c z n y** i **d z i a ł o w y**, aby nauczyć się samodzielnie wybierać książki. Do katalogu alfabetycznego sięgnie czytelnik jeśli zna nazwisko autora książki, którą chce wypożyczyć. Jeśli zaś nazwiska tego nie zna, sięgnie po katalog działowy, który umożliwi mu odszukanie książki z określonego działu według jej treści. Wybór książki z katalogu wpływa na rozwój samodzielności czytelnika. Przeglądanie katalogów przez słabo obeznanych z piśmiennictwem czytelników daje im pojęcie o księgozbiorze, utrwala w pamięci nazwiska autorów, tytuły książek oraz zwraca uwagę na liczne dziedziny wiedzy, z których jedne mogą okazać się bliskie zainteresowaniom czytelnika inne zaś wzbudzić jego zainteresowanie. Dla bibliotekarza katalogi sporządzone z myślą o czytelniku są źródłem informacji o zasobach biblioteki. Katalogi pomagają w planowym i racjonalnym uzupełnianiu księgozbioru i pozwalają unikać zakupu zbędnych egzemplarzy.

K l a s y f i k a c j a księgozbioru na odpowiednie działy, w zależności od wielkości księgozbioru i potrzeb czytelników, służy do ułożenia katalogu działowego.

R o z m i e s z c z e n i e książek na półkach bibliotecznych, dobrze rozplanowane i dogodnie przeprowadzone, usprawnia obsługę czytelników. To samo można powiedzieć o wyraźnych i przejrzystych napisach na grzbietach książek.

Podwójna k o n t r o l a wypożyczeń, prowadzona przy pomocy kart czytelnika i kart książek ułatwia bibliotekarzowi stwierdzenie kto, kiedy i jaką książkę wypożyczył i kiedy ją zwrócił. Jeśli na karcie czytelnika, obok numeru inwentarza,

bibliotekarz zanotuje dział do którego książka należy, karta czytelnika będzie ilustracją co czytelnik czyta, jakie ma zainteresowania i jakimi książkami je zaspakaja. Na podstawie przejranych kart czytelnika i kart książek czujny bibliotekarz potrafi nadać bibliotece właściwy kierunek i otoczyć opieką potrzebujących tego czytelników.

Przy wszystkich czynnościach związanych z opracowaniem księgozbioru jak: inwentaryzacja, katalogowanie, znakowanie, ustawianie na półce przede wszystkim zaś przy klasyfikacji, wymagającej przejrzenia treści, bibliotekarz styka się z jedną i tą samą książką kilkakrotnie. Styczność ta ułatwia bibliotekarzowi zapamiętanie wiadomości o książkach i skutkiem tego, ułatwia poradnictwo i informowanie czytelników. Jak wynika z powyższych uwag opracowanie księgozbioru jest potrzebne i czytelnikowi i bibliotekarzowi. Nie można wyobrazić sobie pracy wychowawczej bibliotekarza bez przygotowania księgozbioru do czynnej obsługi czytelnika. Beład, brak pomocy bibliotecznych, brak kontroli wprowadzają chaos w pracy bibliotekarza, utrudniając mu wykonywanie jego obowiązków. Chaos w bibliotece wywołuje również niechętny stosunek do biblioteki u tych, których chcielibyśmy w niej widzieć oraz lekceważenie społecznej własności, jaką jest książka biblioteczna. Niechętny stosunek do biblioteki może zniechęcić do książki w ogóle.

Widzimy zatem, że opracowanie księgozbioru bibliotecznego jest konieczne w każdej bibliotece. Podjąć go musi każdy bibliotekarz, który rozumie ciężące na nim zadanie nie żałując wysiłku i czasu poświęconego na te prace.

W następnych numerach „Poradnika Bibliotekarza“ omawiać będziemy szczegółowo wszystkie czynności związane z opracowaniem księgozbioru bibliotecznego.

J. Czarnecka.

PORZĄDKOWANIE BIBLIOTEKI

Często bibliotekarz musi zacząć pracę od uporządkowania biblioteki, którą ma prowadzić. Pracownikom bibliotecznym, któ-

rzy nie wiedzą jak to zrobić, dajemy poniżej kilka niezbędnych wskazówek.

Przed zabraniem się do porządkowania należy przede wszystkim postarać się o zamknięte pomieszczenie na książki. Jeżeli biblioteka znajduje się w lokalu, który poza tym użytkowany jest przez inną instytucję, szafy na książki muszą być zamykane, aby nikt bez wiedzy bibliotekarza nie miał dostępu do biblioteki. Jeżeli natomiast biblioteka ma lokal na własny użytek, szafy, w których stoją książki, mogą być otwarte, natomiast lokal musi być zamykany na klucz.

Zabierając się do porządkowania trzeba ustawić książki według numerów. Jeżeli jest inwentarz, należy sprawdzić książki z inwentarzem oznaczając w nim (zwykłym ołówkiem) te książki, które są na półce. Czynność tę (normalnie przeprowadzaną raz do roku), nazywamy *r e w i z j ą k s i ę g o z b i o r u*. Następnie należy przejrzeć wszystkie zapiski dotyczące książek wypożyczonych i sprawdzić, czy rzeczywiście książek tych na półce nie ma. Książki wypożyczone należy w inwentarzu oznaczyć literą „w“ (również zwykłym ołówkiem). Do czytelników u których znajdują się książki, należy wysłać wezwania, aby je zwrócili. Zwracane książki dołącza się do tych, które już znajdują się w bibliotece tworząc na półce jeden szereg numerowy. Jednocześnie zaznacza się w inwentarzu, że dana książka już do biblioteki wróciła. Książki brakujące, to jest takie, które nie są wypożyczone i nie ma ich również w bibliotece, należy spisać na oddzielnej kartce a następnie starać się je odszukać.

Dalszą czynnością, którą trzeba wykonać porządkując bibliotekę, jest *s e l e k c j a k s i ę g o z b i o r u*. Selekcja polega na tym, że wycofuje się z biblioteki książki brudne, bardzo zniszczone, nie nadające się do oprawy, książki przestarzałe pod względem naukowym (dawno wydane) oraz szkodliwe pod względem ideologicznym. Wycofanie tych książek musi zatwierdzić na piśmie władza nadzorcza biblioteki. Książki, których nie udało się odebrać od czytelników oraz te, które zostały wycofane jako nieprzydatne z tych czy innych względów, należy usunąć z inwentarza zaznaczając to w odpowiedniej rubryce oraz wpisać do książki ubytków.

Jeżeli biblioteka nie ma inwentarza lub posiada źle prowadzony (np. w zeszycie a nie na przepisowym formularzu), trzeba sporządzić nowy. Do inwentarza nowego wpisuje się tylko te książki, które zatrzymuje się w bibliotece dając im kolejne numery od jednego wzwyż. Poprzednie numery zaznaczone wewnątrz lub na zewnątrz książki należy skasować i wpisać obok numery nowe. Jeżeli są karty książki, na kartach tych należy również zmienić numery. W starym inwentarzu przy poszczególnych książkach trzeba odnotować czerwonym atramentem albo numer książki, którym jest ona oznaczona w nowym inwentarzu (jeżeli książka pozostała w bibliotece), albo też skróty: „niezwr.“ (jeżeli książka nie wróciła od czytelnika), czy „zagub.“ (jeżeli książka zginęła bez śladu). Inwentarz ten należy przechowywać w dokumentach biblioteki. Jeżeli sporządzamy nowy inwentarz pomijając książki niezwrócone, zagubione i wycofane, nie wpisujemy tych książek do książki ubytków.

Jeżeli w bibliotece są katalogi, należy z nich usunąć wszystkie książki wycofane z inwentarza, gdyż katalogi muszą odtwarzać istotny stan księgozbioru. Jeżeli zmieniliśmy numery książek, należy je zmienić również w katalogach. W wypadku, gdy biblioteka katalogów nie posiada, albo posiada nieporządne, należy opracować nowe pamiętając o tym, że w każdej bibliotece powinny być dwa katalogi: alfabetyczny i rzeczowy (działowy).

Książki należy obłożyć w szary papier, wypisać na grzbiecie, na wysokości 2 cm od dołu, sygnaturę książki (znak miejsca książki na półce) oraz sporządzić karty książki i przygotować karty czytelnika potrzebne dla kontroli wypożyczeń.

Dla wykonania prac porządkowych i przygotowawczych trzeba zrobić przerwę w działalności biblioteki, zamykając ją na czas ich trwania. Okres ten należy również wykorzystać dla przeprowadzenia gruntownego sprzątnięcia lokalu, racjonalnego ustawienia sprzętów oraz estetycznego urządzenia wnętrza biblioteki.

Po wykonaniu omawianych prac, otwieramy bibliotekę ponownie z przeświadczeniem, iż zdolna będzie dobrze obsługiwać swych czytelników.

LIST Z TERENU

CZY POTRZEBNY JEST KATALOG KARTKOWY W MAŁEJ BIBLIOTECE?

W zeszycie Nr 1 „Poradnika Bibliotekarza“ opublikowaliśmy list kierownika punktu bibliotecznego zwracając się do naszych czytelników z prośbą o zgłaszanie swych wypowiedzi w związku z wysuniętymi w liście zagadnieniami. Obecnie drukujemy jeden spośród kilku listów, które napłynęły, prosząc czytelników o dalsze.

„List kierownika punktu bibliotecznego porusza kilka spraw, które nas wszystkich bardzo obchodzą. Ja osobiście chciałabym się wypowiedzieć w sprawie k a t a l o g u k a r t k o w e g o w małej bibliotece.

Prowadzę już dwa lata bibliotekę gminną w miasteczku. Obejmując kierownictwo zastałam w niej 56 dzieł pochodzących z darów. Poprzedniczka moja uważała, że niewielka ilość książek nie wymaga katalogu kartkowego i ograniczyła się do wpisania nazwisk autorów książek wraz z ich tytułami do zeszytu szeregując je alfabetycznie. Księgozbiór rósł szybko, zasilany przez Ministerstwo Oświaty i zakupy własne samorządu. Zeszyt już dawno nie wystarcza, dopisywanie zaś nowych tytułów w drugim zeszycie okazało się bardzo niepraktyczne. No i obecnie nie mamy wcale katalogu. Opracowanie katalogu kartkowego dla 1600 książek jest dość dużą robotą; pracując zawodowo nie mam czasu jej wykonać. Gdybym zaś od razu katalogowała napływające dzieła, miałabym już taki katalog gotowy, a tak nie wiem, kiedy go opracuję. Mam więc poważne zmartwienie, bo przecież taka biblioteka jak nasza (mamy zapisanych 145 czytelników) musi mieć jakiś katalog. Myślę więc, że stałego i ciągłego opracowywania katalogu kartkowego nie powinna zaniedbać żadna biblioteka nawet o najmniejszym księgozbiórze. K a ż d y m a ł y k s i ę g o z b i ó r m o ż e s t a ć s i ę k i e d y ś d u ż y m k s i ę g o z b i ó r e m.

Natomiast w bibliotece, która nie posiada własnych książek

tylko wypożyczone z jakiejś centrali, sprawa przedstawia się chyba zupełnie inaczej. Jeśli bowiem otrzymuje się w komplecie 30 lub 50 dzieł, a przecież większość z nich jest zwykle w czytaniu, można zastąpić katalog kartkowy zwykłym spisem książek, zawieszonym w łatwo dostępnym dla czytelników miejscu. Spis taki powinienby być ułożony według działów czy zagadnień. Nie wiem czy mam rację, ale wydaje mi się, że czytelnik punktu bibliotecznego czy innej biblioteki ruchomej, przy tak niewielkiej ilości książek, przysyłanych z centrali, nie ma potrzeby korzystania z katalogu kartkowego. Zwracam się do Redakcji „Poradnika Bibliotekarza“ z prośbą o odpowiedź w tej sprawie, gdyż właśnie biblioteka nasza ma rozszerzyć swą działalność i zorganizować 1 punkt biblioteczny o księgozbiorze 50 tomów“.

ODPOWIEDZI REDAKCJI

WSPÓŁPRACA BIBLIOTEK

J. P. ze wsi Uściąg. Piszecie nam, że w waszej wsi istnieją dwie biblioteki: jedna gminna a druga Związku Samopomocy Chłopskiej i w obu księgozbiorach powtarza się wiele tytułów, szczególnie książek rolniczych. Niewątpliwie biblioteki te powinny ze sobą ściśle współpracować starając się na przyszłość nie kupować tych samych książek. Jeśli zaś nie zakupują książek samodzielnie lecz otrzymują je ze swych central, powinny poinformować te centrale o wynikłej sytuacji i prosić o inne dzieła. Oprócz uzgodnienia sprawy zakupów, najbardziej pożądane jest porozumienie dotyczące wspólnej pracy obu bibliotek przy udostępnieniu książek. Często trudno jest znaleźć w jednej wsi dwie osoby chętne do odbywania dyżurów w 2-ch bibliotekach; często brak jest dwu odpowiednich izb. Narzuca się wówczas potrzeba wspólnego prowadzenia obu bibliotek przez jednego człowieka. W ten sposób czas poświęcony na dyżury będzie stosunkowo mniejszy, praca bibliotekarza lepiej wykorzystana, a nawet można będzie zwiększyć liczbę godzin otwarcia biblioteki. Najwięcej na takim współdziałaniu bibliotek zyskują czytelnicy, gdyż będą mieli do wy-

boru większą liczbę książek zgromadzoną w jednym miejscu. Radzimy Wam takie rozwiązanie sprawy w wypadku jeśli warunki miejscowe, jak na przykład liczba mieszkańców wsi i jej terenowe rozmieszczenie nie będą wymagały odmiennego postępowania.

Rzecz naturalna, że instytucja społeczna jak Związek Samopomocy Chłopskiej lub też Związek Młodzieży Polskiej, czy inne, nie mogą zrzekać się swojej własności na zawsze, mogą natomiast oddawać ją w tak zwany depozyt, na określony termin lub też bezterminowo. W taki sposób rozwiązano sprawę wspólnej pracy bibliotek na terenie województwa Wrocławskiego, częściowo Krakowskiego i Pomorskiego, gdzie księgozbiory Związku Samopomocy Chłopskiej przekazano w depozyt bibliotekom gminnym. Oddanie w depozyt swego księgozbioru nie zwalnia instytucji od interesowania się nim nadal. Jeśli instytucja posiada możliwości powiększania swego depozytu, powinna je w pełni wykorzystać, jak również brać udział w pracach bibliotecznych lub w dyżurach. Oddając książki w depozyt należy spisać w protokóle zdawczo-odbiorczym ile książek i jakie się oddaje oraz określić warunki przekazania depozytu. Biblioteka gminna musi dbać o książki otrzymane od innych instytucji na równi ze swoim księgozbiorem, ponieważ odpowiada za nie przed ich właścicielem. Natomiast biblioteka otrzymująca depozyt nie jest odpowiedzialna za normalne zużycie się książek przez czytanie.

BIBLIOTEKA OGÓLNOSZKOLNA CZY BIBLIOTEKI KLASOWE

Koleżanka *Wójcikówna L. ze Szczecinka* zapytuje czy lepiej prowadzić w szkole jedną bibliotekę ogólną, czy też dzielić księgozbiór na szereg bibliotek klasowych. „Rozkłada się wtedy ciężar pracy na kilku nauczycieli dzięki czemu powstają lepsze warunki wyzyskania książek. Wychowawca, zna lepiej uczniów w klasie niż bibliotekarz, ma przy tym mniejszą grupę do obsłużenia, może lepiej dobrać książkę czytelnikowi, więcej czasu poświęcić rozmowom o książce, ma też okazję do wyzyskania znajomości tych książek w pracy lekcyjnej“.

Odpowiedź nie łatwa. Trzeba zdać sobie sprawę, jakie zadania ma do spełnienia biblioteka w szkole i w jakiej mierze biblioteki klasowe ułatwią im wykonanie tych zadań.

Biblioteka szkolna powinna:
rozbudzić zamiłowanie do wartościowej lektury,
pomagać w zdobywaniu podstaw rzetelnej wiedzy,
zapoznać z dorobkiem klasycznej literatury swojej i obcej,
zaznajomić z książkami dotyczącymi walki o wolność i demokrację,
wychować przy pomocy książki dobrego obywatela do życia w ustroju socjalistycznym,
przygotować do samokształcenia w oparciu o biblioteki pozaszkolne.

Zadania te spełnić może duży i właściwie dobrany księgozbiór szkolny, stwarzając uczniom możliwość wyboru książek stosownie do różnych ich zainteresowań i rozmaitego poziomu umysłowego. Biblioteki szkolne, słabo zaopatrzone jeszcze w chwili obecnej, są mało atrakcyjne dla uczniów. Dzielenie ich na mniejsze komórki ograniczałoby i tak niewielkie ich możliwości w zakresie doboru książek.

Mechanicznie dobrany księgozbiór klasowy, nie pozostaje w żadnym stosunku do szerokiego wachlarza zainteresowań zespołu klasowego starszych uczniów, to też zamiast zbliżyć dziecko do książki może zniechęcić i odsunąć w ogóle od biblioteki. Jednym z ważniejszych celów biblioteki szkolnej jest przygotowanie uczniów do korzystania z urządzeń bibliotecznych, przyzwyczajenie do samodzielnego wybierania sobie potrzebnych książek przy pomocy katalogów, bibliografii i odpowiednich wydawnictw ogólnoinformacyjnych. Jest to możliwe na tle wzorowo opracowanego księgozbioru, który przez swój ład stwarza zachęcającą atmosferę do szukania i czytania książek. Przy podziale księgozbioru na biblioteki klasowe dzieci nie mają możliwości korzystania z biblioteki podręcznej i praktycznie nie korzystają z katalogów. Trzeba więc wyraźnie stwierdzić, że wszystkie argumenty przemawiają przeciw biblioteczkom klasowym a za jednym ogólnoszkolnym księgozbiorem pod kierunkiem zamiłowanego i przeszkolonego bibliotekarza.

Można wydzielać komplety dla dzieci klas młodszych (do IV). W wieku tym czytelnicy z chęcią wracają do książek znanych. Nauczyciel zgodnie z wymaganiami programu języka polskiego organizuje z nimi na lekcjach głośne czytanie czy inscenizacje fragmentów. Poza tym można wydzielać z biblioteki ogólnej te książki, które wyzyskuje się na lekcjach „w komplecie“, a więc: 1) lekturę szkolną w wielu egzemplarzach (1 książka na 2 uczniów), 2) książki związane z tematem lekcji w liczbie egzemplarzy podyktowanej stosowanymi przez nauczycieli metodami pracy. Z księgozbioru zasadniczego wydziela się również książki przeznaczone do użytku nauczycieli.

Potrzebie odciążenia bibliotekarza można zaradzić również w inny sposób a mianowicie, przez zorganizowanie zespołu bibliotekarzy klasowych, którzy w określone dni wypożyczają z biblioteki ogólnoszkolnej książki dla uczniów całej klasy, według zgłoszonych przez nich sygnatur. Obowiązuje przy tym taka sama kontrola wypożyczeń jak przy wypożyczaniu innych kompletów.

KRONIKA

WAŻNIEJSZE RECENZJE, KRYTYKA, ARTYKUŁY O CZYTELNICTWIE ZA OKRES OD 15. IX. DO 15. XI. 1949

W numerze bieżącym „Poradnika Bibliotekarza“, podajemy recenzje w układzie alfabetycznym według nazwisk autorów. W Nr 1 stosowaliśmy układ według czasopism w których recenzje się ukazały. Prosimy czytelników o wypowiedzenie się, który z układów bardziej im odpowiada.

Amado J. — Ziemia krwi i przemocy. Świt Brazylii. „Nasza Myśl“ Nr 9 s. 93.

Ażajew W. — Daleko od Moskwy. „Odrodzenie“. Nr 43 s. 4, Nr 45 s. 8.

Babajewski S. — Kawaler Złotej Gwiazdy. „Kuźnica“. Nr 44 s. 7. „Odrodzenie“. Nr 45 s. 8.

Bęłzac H. — Król cyganerii. „Odrodzenie“. Nr 39 s. 7.

Bierożko G. — Noc dowódcy. „Kuźnica“ Nr 37 s. 7.

- Caldwell E. — Druga Ameryka. (Droga tytoniowa. Tarapaty lipcowe). „Kuznica“. Nr 40 s. 7.
- Czeszko B. — Początek edukacji. „Odrodzenie“. Nr 46 s. 7.
- Gałąj J. — Mystkowice wioska mała. „Kuznica“. Nr 42 s. 7.
- Iljina H. — Czwarte zwycięstwo. „Kuznica“. Nr 42 s. 7.
- Jefremow J. — Biały róg. „Kuznica“. Nr 44 s. 7.
- Kisch E. E. — Chiny bez maski. „Kuznica“. Nr 39 s. 8.
- Koszykowski J. — Dziecko ulicy. „Dziennik Literacki“
Nr 44 s. 6.
- Księża mówią. — „Nowe drogi“. Nr 5 s. 141.
- Leduc V. — Czy marksizm stał się przeżytkiem? „Kuznica“
Nr 44 s. 6.
- Lewis S. — Babbit. „Nasza Myśl“. Nr 9 s. 93.
- Likstanow I. — Malec. „Dziennik Literacki“. Nr 46 s. 5.
- Literatura Radziecka (miesięcznik). — „Kuznica“. Nr 38 s. 7.
- Mann H. — Obraz czasu. „Odrodzenie“. Nr 43 s. 7.
- Maupassant G. — Spadek i inne opowiadania. — Włóczęga. Opowiadania. „Odrodzenie“. Nr 38 s. 6.
- Mortkowicz-Olczak H. — Janusz Korczak. „Kuznica“. Nr 42 s. 7.
Nr 45 s. 8.
- Mościcki H. — Szymon Konarski. „Kuznica“. Nr 40 s. 6.
- Orzeszkowa E. — Dwa bieguny. „Kuznica“. Nr 37 s. 6.
- Panowa W. — Krużylicha. „Dziennik Literacki“. Nr 43 s. 2.
- Pietrow S. — Radziecka powieść historyczna. „Odrodzenie“
Nr 42 s. 4.
- Polewoj B. — Opowieść o prawdziwym człowieku. „Odrodzenie“.
Nr 38 s. 8.
- Pryszwin A. — Nad brzegami Zeli. „Odrodzenie“. Nr 45 s. 8
„Kuznica“. Nr 38 s. 8.
- Pytlakowski J. — Życie przed śmiercią. „Kuznica“. Nr 43 s. 7.
- Rimbaud J. A. — Poezje wybrane. „Twórczość“. Nr 10 s. 93.
- Seghers A. — Siódmy krzyż. „Kuznica“. Nr 38 s. 7, Nr 42 s. 6.
- Turgieniew I. — Opowiadania. Rudin. Szlacheckie gniazdo.
Wiosenne wody. Ojcowie i dzieci. Dym. Mumu. „Kuznica“
Nr 39 s. 3.
- Tuwim J. — Kwiaty Polskie. „Twórczość“. Nr 10 s. 103.

I N F O R M A T O R

PORADNIA BIBLIOTECZNA

Przy Centralnym Ośrodku Oświaty Dorosłych TURiL (W-wa Al. Róż 7) czynna jest Poradnia Biblioteczna, której zadaniem jest obsługa niefachowego bibliotekarza biblioteki powszechnej, szkolnej, organizacji społecznej i in. Poradnia udziela porad w zakresie: doboru książek, metod pracy z czytelnikiem, organizacji i techniki pracy bibliotecznej.

Opierając pracę poradnianą na metodzie pogładowej, Poradnia Biblioteczna dysponuje szeregiem przygotowanych pomocy bibliotecznych jak: wzorcowa biblioteczka dla świetlic umieszczona w specjalnej szafie wypożyczalni (patrz wkładka ilustracyjna), katalogi różnego typu, tablice pokazowe z zakresu techniki opracowania księgozbioru, wzory mebli bibliotecznych.

Poradnia przygotowuje we własnym zakresie i na zlecenie zestawy książek dla bibliotek świetlicowych oraz zestawy związane z zagadnieniami życia współczesnego.

Z usług Poradni mogą korzystać wszyscy zgłaszający się zarówno korespondencyjnie jak i na miejscu.

KURS KORESPONDENCYJNY BIBLIOTEKARSTWA

Wielu bibliotekarzy pragnęłoby uzupełnić swoje wiadomości fachowe, ale jak sobie poradzić, gdy mieszka się w małym mieście lub na wsi, gdzie nigdy nie odbywają się żadne kursy biblioteczne, gdzie nie ma poradni, która służyłaby bezpośrednią pomocą? Wyjazd na kurs do większego ośrodka nie zawsze jest możliwy. Brak funduszy, brak zastępstwa na okres kilku nieraz tygodni — oto realne trudności.

Jedną z najlepszych dróg samokształcenia w takich wypadkach jest kształcenie korespondencyjne, które ma szerokie zastosowanie w innych krajach, zwłaszcza w ZSRR, a u nas zdobywa coraz więcej zwolenników. W chwili obecnej uczy się bibliotekarstwa drogą korespondencyjną ok. 2.000 osób na Ko-

respodencyjnym Kursie Bibliotekarstwa, prowadzonym przez Centralny Ośrodek Oświaty Dorosłych TURiL w Warszawie.

Kierownictwo kursu wydaje drukiem skrypty opracowywane przez najlepszych fachowców. Tematem skryptów są najistotniejsze sprawy życia biblioteki i pracy bibliotekarza jak: opracowywanie i udostępnianie czytelnikom książek, urządzenia lokalu bibliotecznego i sprawozdawczość. Każdy uczestnik kursu obowiązany jest opracować na podstawie otrzymanych skryptów szereg ćwiczeń pisemnych. Ćwiczenia te poprawione i ocenione przez bibliotekarzy fachowców, współpracujących z kierownictwem kursu, odsyłane są następnie uczestnikom. Zajęcia teoretyczne powiązane są ściśle z praktyką. Wszyscy uczestnicy mają możliwość odbycia krótkiej praktyki w dobrze zorganizowanych bibliotekach miejskich i powiatowych. Dla wszystkich zorganizowano również jednodniowe konferencje w miastach wojewódzkich, na których przeprowadzono powtórzenie przerobionego już materiału. Kurs zakończony będzie egzaminem ustnym. Znaczna liczba obecnie zapisanych uczestników i licznie napływające zgłoszenia na kurs następny, który rozpocznie się w styczniu, świadczą o tym, jak bardzo kurs taki był potrzebny. Wyniki jakie osiągnęli uczestnicy obecnego kursu dowodzą, że bibliotekarstwa można się nauczyć korespondencyjnie.

WAŻNE DLA KIEROWNIKÓW PUNKTÓW BIBLIOTECZNYCH

Kierownicy punktów bibliotecznych otrzymują za swą pracę niewielkie premie miesięczne w ustalonych terminach (co dwa lub trzy miesiące) z kas Wydziałów Powiatowych lub Zarządów Miast. Na ten cel Sejm Rzeczypospolitej przeznaczył w budżecie Państwa na rok 1949 sumę 150.000.000 złotych. Rozpoczęcie wypłat nastąpiło z dużym opóźnieniem, jednakże obecnie prawie we wszystkich województwach za ubiegłe miesiące premie zostały wypłacone. Warunkiem otrzymania premii jest wypożyczenie przynajmniej 45 tomów miesięcznie oraz otwieranie biblioteki w punkcie co najmniej 8 razy w miesiącu. Podstawą przyznania premii są sprawozda-

nia miesięczne kierownika punktu bibliotecznego, sporządzone na specjalnym formularzu statystyki dziennej pracy punktu. Sprawozdania takie kierownik punktu bibliotecznego powinien wysyłać do dnia 5-go następnego miesiąca do swej biblioteki macierzystej (gminnej lub powiatowej).

Premie mogą otrzymywać również kierownicy bibliotek gminnych, którzy prowadzą osobiście wypożyczanie w siedzibie biblioteki gminnej, a za pracę swą otrzymują mniej niż 4.000 zł miesięcznie. Jeśli bibliotekarz gminny otrzymuje więcej niż 4.000 zł miesięcznie, może również otrzymać premię, jeśli wykaże się szczególnie wydajną pracą. Kierownicy punktów bibliotecznych w miastach mogą otrzymywać premię, jeśli nie otrzymują normalnego wynagrodzenia z kasy Zarządu Miejskiego. Natomiast kierownicy punktów bibliotecznych prowadzonych przez organizacje społeczne (np. Związek Młodzieży Polskiej, Zw. Samopomocy Chłopskiej, Ligę Kobiet, Związek Zawodowy itp.) nie otrzymują premii, gdyż kredyty przeznaczone są wyłącznie na potrzeby samorządowej sieci bibliotecznej.

Na obszarze jednego obwodu szkolnego (szkoły podstawowej) na wsi, może być opłacany tylko jeden punkt biblioteczny. Premiowanie kierowników dwóch lub więcej punktów bibliotecznych w jednym obwodzie dopuszczalne jest w wyjątkowych wypadkach, jeśli rozległość terenu i warunki komunikacyjne uzasadniają należycie prowadzenie tych punktów.

GDZIE NALEŻY SZUKAĆ WIADOMOŚCI O KSIĄŻKACH

Omówienie nowych pozycji wydawniczych znajdują nasi czytelnicy w pismach: „*Przewodnik Literacki i Naukowy*“ oraz „*Nowe Książki*“.

„*Przewodnik Literacki i Naukowy*“.

W-wa 1945-49. Wyd. TURiL. przy współudziale Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich. Nowy zeszyt tego pisma zawiera 612 pozycji książkowych, w tym 235 z literatury pięknej i 377 z literatury naukowej, wydanych w końcu 1948 i w pierwszej połowie 1949 roku. Przewodnik omawia materiał

książkowy zgodny z polityką oświatową Polski Ludowej. Przewodnik przeznaczony jest dla bibliotek powszechnych i dlatego układ jego jest według podziału przyjętego przez większość tych bibliotek, a zwanego k l a s y f i k a c j ą d z i e s i ę t n ą. Przewodnik ukazuje się dość nieregularnie. Jest on dobrym pomocnikiem bibliotekarza, informującym o treści i charakterze książki, stopniu trudności oraz przydatności dla różnych stopni przygotowania czytelników.

„*Nowe Książki*“. W-wa. Wyd. Polskie Towarzystwo Wydawców Książek. Pierwszy numer pisma jest aktualnym informatorem przede wszystkim dla księgarzy, ze względu na podział treści według 24 działów podziału księgarskiego, oraz sporej ilości reklam księgarskich. Zamierzeniem pisma jest szybkie informowanie czytelnika za pomocą krótkich, lakonicznych adnotacji o wartościowszych nowościach ze wszystkich dziedzin wiedzy. Pierwszy numer obejmuje około 150 wydawnictw pochodzących z paru ostatnich miesięcy. Następne numery mają obejmować tylko nowości wydawnicze z ostatnich tygodni. Wydawnictwo to, mimo iż jest przeznaczone, w zasadzie dla księgarzy, może oddać duże usługi bibliotekarzowi.

D A T Y I W Y D A R Z E N I A

Podajemy wykaz ważniejszych dat i wydarzeń do wykorzystania przy pracy bibliotecznej w miesiącu g r u d n i u i s t y c z n i u.

5. XII. 1925 Zgon Władysława Reymonta.
5. XII. 1936 Uchwalenie nowej konstytucji Z.S.R.R.
6. XII. 1945 Pierwszy zjazd Polskiej Partii Robotniczej.
9. XII. 1922 Wybór prezydenta R.P. Gabriela Narutowicza
10. XII. 1943 Śmierć Alfreda Lampego.
15. XII. 1948 Zjednoczenie Ruchu Robotniczego.
16. XII. 1922 Zabójstwo Gabriela Narutowicza.
- 16-17. XII. 1918 Połączenie S. D. K. P. i L. z P. P. S.-lewicą i powstanie Komunistycznej Partii Robotniczej Polski.

21. XII. 1879 Urodził się Józef Stalin.
24. XII. 1942 Akcja Gwardii Ludowej na kawiarnię niemiecką w Krakowie.
25. XII. 1825 Powstanie dekabrystów w Petersburgu.
26. XII. 1939 Zamordowanie przez Niemców 107 osób w Wawrze.
30. XII. 1907 Pierwszy wzlot na samolocie.
1. I. 1942. Utworzenie Polskiej Partii Robotniczej.
1. I. 1944. Powstaje Krajowa Rada Narodowa i Armia Ludowa.
6. I. 1642. Zmarł Galileusz, wielki matematyk, fizyk i astronom, prześladowany przez Inkwizycję Kościoła Katolickiego za twierdzenie o ruchu ziemi dookoła słońca.
15. I. 1919 Zamordowanie w Berlinie Róży Luksemburg i Karola Liebknechta.
17. I. 1945. Wyzwolenie Warszawy.
21. I. 1870. Zmarł Aleksander Hercen, rewolucjonista rosyjski, przyjaciel Polaków.
21. I. 1924. Zmarł W. I. Lenin — kontynuator nauki Marksa, wódz międzynarodowego proletariatu.
22. I. 1863. Wybuch powstania styczniowego, wydanie dekretu Rządu Narodowego o uwłaszczeniu włościan i o zniesieniu pańszczyzny.
22. I. 1905. „Krwawa Niedziela“. Masakra w czasie bezbronnej demonstracji robotniczej zdążającej z petycją do cara. Początek rewolucji w Rosji.
28. I. 1886. Stracenie przywódców pierwszej socjalistycznej partii w Polsce „Proletariat“ — Ossowskiego, Pietrusińskiego, Kunickiego, Bardowskiego.
28. I. 1905. Krwawa demonstracja na Placu Grzybowskim w Warszawie — rewolucja w Polsce.

OD REDAKCJI

Redakcja składa swym czytelnikom i wszystkim pracownikom bibliotek serdeczne Życzenia Noworoczne.

Rok 1950 jest pierwszym rokiem realizowania planu sześcioletniego — planu budowy podstaw ustroju socjalistycznego w Polsce. Wkłada to na nas, pracowników bibliotecznych, specjalne obowiązki. Musimy zwiększyć nasz wysiłek i nasz wkład w realizowanie polityki kulturalnej planu 6-letniego, polityki zmierzającej do podniesienia kultury i oświaty szerokich mas, bez upowszechnienia bowiem czytelnictwa realizacja tych zamierzeń nie jest możliwa.

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza“ pragnie przyjść z pomocą wszystkim pracownikom małych bibliotek. Aby wypełnić swoje zadanie Redakcja musi dokładnie dowiedzieć się od nich samych o ich bolączkach, trudnościach i potrzebach i orientować się czy podawane wiadomości są dostatecznie jasno i przejrzysto sformułowane.

Nadsyłanie zatem przez czytelników swoich uwag krytycznych, zapytań, czy też artykułów poruszających istotne trudności i potrzeby terenu, jest rzeczą niezbędną.

Rok 1950 winien być rokiem ścisłego i żywego kontaktu między bibliotekarzami z terenu a Redakcją naszego pisma!

Komitet redakcyjny: J. Szemplińska, I. Lewandowska, Z. Zołątkowska.

Wydawca: Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich
przy współdziałaniu Poradni Bibliotecznej Centralnego Ośrodka Oświaty
Dorosłych T.U.R.i.L.

Adres redakcji i administracji: Warszawa, Koszykowa 26.

Rysunki do klisz sporządzone przez Poradnię Biblioteczną Centralnego
Ośrodka Oświaty Dorosłych T.U.R.i.L.

Zakł. Sal., Dział Grafiki — Warszawa, ul. Wiśłana 6. B-96085